

Galvu nost?

OLAVS CERS,
ZVĒRINĀTU ADVOKĀTU
BIROJA CERS JURKĀNS PARTNERIS,
ZVĒRINĀTS ADVOKĀTS

Lieku savu galvu
ķīlā, ka šī tēma ir
interesanta! Tā es
vieglprātīgi varētu
teikt, ja nezinātu,
cik patiesībā juri-
diski un ekonomis-

ki smaga ir galvnieka atbildība, proti,
cik gan viegli ir galvot un cik daudz ne-
patikamu pārsteigumu galvojums tā de-
vējam pēc tam var sagādāt.

Kas tad ir galvojums? Civillikumā tā tiek
apzīmēts ar līgumu uzņemts pienākums
atbildēt kreditoram par trešās personas
parādu, tomēr neatsvabinot šo trešo
personu no tās parāda. Savukārt perso-
na, kurai ir šāds pienākums, tiek saukta
par galvnieku.

Vēsturiski galvojums veidojies kā perso-
niska atbildība – atbildēt ar savu galvu,
likt galvu ķīlā. Neatdevi parādu – galvu
nost! Tagad gan galvojumam ir palicis
tikai mantisks raksturs – ja parādnieks
nevar laikus un pilnībā norēķināties ar
savu kreditoru, atbildības nasta visā savā
smagumā gulstas uz galvnieku.

Galvojums iespējams dažādās dzīves
situācijās – no studiju kredīta pāris
tūkstošu eiro vērtībā līdz pat daudziem
miljonu vērtiem biznesa darījumiem.
Studiju kredīta vai ātro sadzīves kredītu
gadījumā galvnieks parasti ir kāds ģime-
nes loceklis vai tuvs radnieks ar pietieka-
mi stabilu finansiālo stāvokli un parāda
summas parasti nav tik lielas, lai galv-
nieku ekonomiski sagrautu. Taču lielajos
darījumos ir pavisam citas likmes. Pie-
mēram, ja komercsabiedrība aizņem
no kredītiestādes vairākus miljonus eiro,
papildus citiem saistību pastiprināšanas
līdzekļiem noteikti tiks pieprasīti arī ko-
mercsabiedrības dalībnieku galvojums.
Šajā gadījumā sekas var būt visbēdīgā-
kās – ja komercsabiedrība savas saistības
nenokārto, iestājas domino efekts, kas
līdz privātai maksātnespējai var novest
arī komercsabiedrības dalībniekus, kuri
galvojuši par tās saistībām.

Vissmagākais seku ziņā ir ekspromiso-
riskais galvojums, ar kuru galvnieks uz-
ņemas saistības kā pats parādnieks. Šādā
gadījumā kreditors ar savām prasībām
var uzreiz vērsties tieši pret galvnieku.
Citos gadījumos kreditoram vispirms jā-
veic visas iespējamās darbības, lai parādu
piedzītu no parādnieka, un tikai tad, ja tas
nav izdevies, iestājas galvnieka atbildība.
Šeit gan jāpiezīmē, ka galvnieks, kas no-
kārtojis parādu pret kreditoru, vienmēr
var regresa kārtībā vērsties pret pašu pa-
rādnieku – protams, ja viņš vēl ir dzīvs un
atrodams vai no viņa vēl ir ko paņemt.
Galvniekam labvēlīgāki ir galvojumi
ar nosacījumiem, tas ir, ierobežoti ar

noteiktu summu vai termiņu. Piemēram,
ja aizdevums ir miljons eiro, galvojums
var tikt dots par 100 000 eiro. Protams,
kreditors šādā gadījumā vēlēties redzēt
vēl citus galvniekus vai citus saistību
pastiprināšanas līdzekļus, piemēram,
hipotēkas. Līdzīgi ir arī ar terminētiem
galvojumiem – ja kreditors piekrīt, gal-
vnieks var galvot, piemēram, uz gadu. Ja
pēc gada parādnieks savas saistības pilda
un kreditoram nav iestājušās parāda at-
prasījuma tiesības, galvnieks no savām
saistībām atsvabinās un atkal var naktis
gulēt mierīgi.

Galvojuma līgums
vienmēr slēdzams
rakstveidā, un paras-
ti tas ir ļoti lakonisks,
ja vien nav kādu spe-
cifisku apstākļu. Kreditoram pietiek
vien norādīt līgumā, ka galvojums ir
ekspromisorisks, un galvniekam līdz ar
to ir prognozējamas vissmagākās un ne-
labvēlīgākās sekas. Turklāt parasti jau
tieši kreditori diktē galvojuma noteiku-
mus, jo viņiem ir nauda, un, kā zināms,
kas maksā, tas pasūta mūziku.

Bridī, kad neapmierinātais kreditors vē-
šas pie galvnieka, likums pieļauj arī gal-
vnieka iebildumus, piemēram, kreditors
ir nolaidīgi veicis piedziņu no paša parād-
nieka vai arī galvojums ir bijis terminēts
vai noildzis, vai galvojuma līgums kaut
kādu iemeslu dēļ nav spēkā un tamlīdzī-
gi. Bet šo iebildumu pamatotību parasti
vērtē tiesa, jo nav novērots, ka kreditori
labprātīgi atbrīvotu galvniekus no to
saistību izpildes bez tiesas iejaukšanās.
Bieži vien galvotāji neapzinās galvojuma
tiesiskās un ekonomiskās sekas, jo galvot
ir viegli, galvojuma noformēšana neprasa
nekādu finanšu ieguldījumu vai papildu
procedūras, kā tas ir, piemēram, hipo-
tēkas reģistrācijas gadījumā. Protams,
kamēr parādnieks pilda saistības, arī
galvniekam nav iemesla satraukumam.
Taču sliktākajā scenārijā galvniekam
jāatmaksā kreditoram aizdevums, ko
pats parādnieks jau sen iztērējis, gūstot
no tā kādu labumu, galvniekam atstājot
vien rūgto pienākumu norēķināties ar
kreditoru.

Galvojums iespējams dažādās dzīves situācijās – no studiju kredīta pāris tūkstošu eiro vērtībā līdz pa- daudziem miljoniem vērtiem biznesa darījumiem.

Ko darīt galvniekam, ja parādnieks sais-
tības nepilda? Viens no ieteikumiem būtu
pieskatīt parādnieku, lai zinātu, vai un kā
tas pilda savas saistības pret kreditoru, kā
arī panākt, lai parādnieks laikus risina
savas finansiālās problēmas. Ja parād-
nieks savas saistības nepilda, galvnie-
kam iespējams vienoties ar kreditoru par
saistību pārņemšanu pret parādnieku,
kas ļautu galvniekam pašam kontrolēt
piedzīņas procesus un minimizēt zau-
dējumus.

Jāpatur prātā, ka galv-
nieks ir aizsargājams pret
vēlākiem viņam neizde-
vīgiem parāda saistības
grozījumiem, ciktāl tie
izriet no kreditora un parādnieka star-
pā panāktas vienošanās, par kuru gal-
vniekam nav bijis zināms. Piemēram,
ja, galvniekam nezinot, parādnieks un
kreditors vienojušies par aizdevuma
summas palielinājumu, tad ir vērtē-
jams, par kādu parāda summu atbildēs
galvnieks. Tāpat arī vērtējams, vai gal-
vnieks nav aizsargājams no sekām,
kādas radījusi kreditora un parādnieka
divpusēja vienošanās par saistību izpil-
des termiņa grozījumiem.
Tiesību normu, darījuma noteikumu un
juridisko faktu interpretācija, piemērojot
arī judikatūras atziņas, paver zināmas
iespējas galvnieka aizsardzībai. Taču
tās katrā darījumā var būt atšķirīgas, jo
zinām taču – velns slēpjas detaļās. Tāpēc,
ja kreditors prasa saistību izpildi no gal-
vnieka, ir vērts šīs iespējas atrast, izpētīt
un izmantot. **1**